

Olga Tokarczuk
HAJTSAD EKÉDET
A HOLTAK CSONTJAIN ÁT

Fordította:
Körner Gábor

Olga Tokarczuk

**HAJTSAD EKÉDET
A HOLTAK CSONTJAIN ÁT**

 L'Harmattan

Budapest

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Olga Tokarczuk: *Prowadź swój pług przez kości umarłych*
Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2009

Copyright © Olga Tokarczuk, 2009
Hungarian translation © Körner Gábor, 2019
© L'Harmattan Kiadó, 2019

Ezt a művet az Európai Unió Kreatív Európa 2014–2020 programja támogatta. Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásért.

Az Európai Unió
Kreatív Európa programjának
társfinanszírozásával

Zbyszeknek és Agatának

1. Most pedig figyeljetek!

„Veszélyes ösvényen szelíden járt
Az igaz ember a halál
Völgyében hajdanán.”

Már olyan korban vagyok, ráadásul olyan állapotban, hogy elalvás előtt mindig alaposan lábat kellene mosnom arra az esetre, ha Éjszaka elvinne a mentő.

Ha aznap este megnézem az *Efemeridák*ban, mi történik az égbolton, le sem fekszem. Ehhez képest mély álomba merültem; komlóteaival segitettem magamon, és még két valeriánát is bevettem. Így aztán amikor az Éjszaka közepén zajra ébredtem – valaki vadul, teljes erőből és ezért vészjóslóan dörömbölt az ajtón –, alig tértem magamhoz. Felugrottam, és dülöngélve megálltam az ágy mellett: az álmos, remegő test nem bírta átugrani az álomi ártatlanságból az ébrenlétbe. Megszédültem és megtántorodtam, mintha mindjárt elájulnék. Sajnos mostanában rendszeresen előfordul; a Bajaimmal van kapcsolatban. Muszáj volt leülnöm és többször is elismételnem: itthon vagyok, Éjszaka van, valaki zörgeti az ajtót; csak ekkor sikerült úrrá lennem az idegeimen. A papucs után tapogatózva hallottam, hogy aki dörömbölt, most morogva megkerüli a házat. Lent, a villanyóraszekrényben van egy gázspray, amit Dionizytól kaptam az orvvadászok miatt, villant be hirtelen. Sikerült megtalálnom a vaksötétben az ismerős, hűvös formát a porlasztótartállyal, s ekképp felfegyverkezve felgyújtottam a kinti villanyt. A kis-

ablakon kinéztem a tornácra. A hó megcsikordult, és látómezőmben megjelent a szomszéd, akit Mumusnak hívok. Dereka körül összefogta régi bundája szárnyait, amelyben néha láttam, amikor a ház körül tett-vett. A bunda alól ki-látszott a lába a csíkos pizsamában meg a nehéz hegymászó bakancsban.

– Nyisd ki – mondta.

Leplezetlen csodálkozással pillantott nyári lenvászon kosztümömre (abban alszom, amit a Professzorék nyáron ki akartak dobni, és ami fiatalságom éveit és régi divatját idézi – így kötöm össze a Hasznosat a Szentimentálissal), és minden további nélkül belépett a házba.

– Öltözz fel, Nagy Láb meghalt.

A meglepetéstől elállt a szavam, szó nélkül felvettem a magas szárú hótaposót, és magamra kaptam az első polárpulcsit, amit lehúztam a fogasról. A kinti havazás a tornác lámpájának fénykörében lassú, álmos zuhannyá változott. Mumus némán állt mellettem; magas, vékony, csontos férfi, mint egy néhány ceruzavonással felskiccelt alak. Minden mozdulatára potyogott róla a hó, mint a porcukorral hintett csörögefánkról.

– Hogyhogy meghalt? – kérdeztem végül elszoruló torokkal, és kinyitottam az ajtót, de Mumus nem válaszolt.

Általában sem túl beszédes. Alighanem néma jegyben van a Merkúrja, gondolom, a Bakban, vagy együttállásban, kvadrátban, netán oppozícióban a Szaturnusszal. Az is lehet, hogy retrográd mozgást végez – olyankor zárkózottá tesz.

Kiléptünk a házból, és rögtön körülvett minket a jól ismert, hűvös, nyirkos levegő, amely minden télen eszünkbe juttatja, hogy nem az Embernek teremtetett a világ, és legalább fél évig demonstrálja, milyen ellenséges is velünk szemben.

A fagy durván nekirontott az arcunknak, szájunkból fehér párafelhők úsztak. A tornácon lévő fény automatikusan kialudt, és teljes sötétségben lépkedtünk a csikorgó hóban, csak Mumus fejlámpája ütött egyetlen tovasikló ponton lukat ebbe a feketeségbe, közvetlenül előtte. Én mögötte lépkedtem a Sötétben.

– Nincs zseblámpád? – kérdezte.

Dehogynem volt, de hogy hol, azt csak reggel, napvilágnál tudtam volna megmondani. A lámpákkal mindig ez van – csak nappal látni őket.

Nagy Láb háza valamivel odébb, a többinél feljebb állt. Egyike annak a három háznak, amely egész évben lakott volt. Csak ő, Mumus meg én laktunk itt, nem félve a téltől; a többi lakos már októberben lezárta a házát; víztelenítettek, és visszamentek a városba.

Most lefordultunk a valamelyest letakarított útról, amely végigfut a telepen, és házakhoz vezető ösvényekre tagolódik. Nagy Lábhoz mély hóba taposott ösvény vezetett, olyan szűk, hogy kénytelenek voltunk tyúklépésben menni és végig egyensúlyozni.

– Nem lesz szép látvány – figyelmeztetett Mumus felém fordulva, és egy pillanatra teljesen elvakított.

Nem számítottam másra. Egy ideig hallgatott, aztán azt mondta, mintha mentegetőzne:

– Aggódtam, amikor láttam a fényt a konyhájában, és hallottam, hogy olyan kétségbeesetten ugat a szuka. Te nem hallottál semmit?

Nem, nem hallottam. Aludtam, elkábított a komló meg a valeriána.

– És most hol van a Szuka?

– Elhoztam magammal, hazavittem, megettettem, azt hiszem, megnyugodott.

Egy ideig megint hallgattunk.

– Mindig korán lefeküdt, és lekapcsolta a villanyt, takarékoskodott vele, most meg csak égett. Fénycsík a havon. Látszik a hálósobám ablakából. Úgyhogy odamentem, azt hittem, leitta magát, vagy a kutyával művel valamit, hogy úgy nyüssít.

Elhaladtunk a romos pajta mellett; Mumus lámpája a következő pillanatban két világító, zöldes, fluoreszkáló szempárt csalt elő a sötétből.

– Nézd, Őzek – mondtam hangosan suttogva, és megragadtam Mumus bundája ujját. – Milyen közel jöttek a házhoz! Nem félnek?

Az Őzek majdnem sügyig álltak a hóban. Nyugodtan néztek minket, mintha valamilyen számunkra érthetetlen szertartás közben találtuk volna őket. Sötét volt, ezért nem láttam: azok a Kisasszonyok, akik Csehországból jöttek át az ősszel, vagy újabbak? És tulajdonképpen miért csak kettő? Azok legalább négyen voltak.

– Menjetek haza! – mondtam nekik, és intettem a kezemmel. Összerezzentek, de nem mozdultak. Nyugodtan kísérték minket tekintetükkel az ajtóig. Megborzongtam.

Közben Mumus néhányat toppantva lerázta a havat a csizmájáról az elhanyagolt kis ház ajtaja előtt. A kis ablakok fóliával és papírral voltak betapasztva, a faajtót fekete kátránylemez borította.

A pitvarban, a fal mellett felstószolva, szabálytalan hasábokban állt a tűzifa. Kellemetlen ház volt, meg kell hagyni. Ko-

szos és elhanyagolt. Megcsapott a dohos fa és a nyirkos, mohó föld szaga. A füst bűze vastagon lerakódott a falakon.

A konyhaajtó résnyire volt nyitva, és rögtön megláttam a padlón fekvő Nagy Lábat. Épp csak érintette a pillantásom, aztán visszaugrott. Eltartott egy darabig, amíg újra oda bírtam nézni. Szörnyű látvány volt.

Kicsavarodva feküdt, furcsa pózban, keze a nyakánál, mintha le akarná tépni a nyakát szorító gallért. Lassan közelítettem hozzá, mint akit hipnotizálnak. Megláttam nyitott szemét – valahová az asztal alá bámult. Koszos atlétatrikója el volt szakadva a torkánál. Tisztára, mintha a teste önmagával harcolt és a küzdelemben elesett volna. Megborzongtam a Rettenettől, a vér megfagyott az ereimben, és úgy éreztem, visszahúzódott valahová a testem legmélyére. Tegnap még elevenen láttam ezt a testet.

– Űristen – motyogtam. – Mi történt?

Mumus megvonta a vállát.

– Nem tudom felhívni a Rendőrséget, már megint cseh térerő van.

Elővettem a zsebemből a mobilomat, bepötyögtem a számot, amit a tévéből ismertem: 997; a következő pillanatban cseh géphang szólalt meg a telefonban. A térerő folyton vándorol, fittyet hány az államhatárra. A szolgáltatók közötti határ néha huzamosabb időre megtelepedik a konyhámban, volt, hogy napokig Mumus házában vagy a teraszon állt, de nemigen lehetett kiismerni változékony természetét.

– Ki kellett volna menni, fel a dombra – tanácsoltam Mumusnak kissé megkésve.

– Teljesen ki fog húlni, mielőtt megérkeznek – mondta olyan hangon, amit különösen nála nem kedveltem: mint aki feltalálta a spanyolviaszt. Levette a bundát, ráterítette a szék

támlájára. – Nem hagyhatjuk, hogy így maradjon. Borzalmasan néz ki, mégiscsak a szomszédunk volt.

Néztem Nagy Láb nyomorult, kicsavarodott testét, és alig tudtam elhinni, hogy tegnap még féltem ettől az Embertől. Nem szerettem. Ez még enyhe kifejezés. Helyesebb lenne azt mondanom: visszataszítónak, borzalmasnak találtam. Tulajdonképpen nem is tekintettem emberi Lénynek. Most feküdt a foltos földön, koszos alsóneműben, kis, sovány Ember, tehetetlen és ártalmatlan. Egy darab anyag, amely nehezen elképzelhető átváltozások eredményeként mindentől külön álló, törékeny létté vált. Rettenetesen elszomorodtam, mert még egy ilyen förtelmes valaki, mint ő, sem szolgált rá a halálra. Persze ki szolgált rá? Rám is ez a sors vár, Mumusra is, az Őzekre is odakint; egyszer mindannyian csak életelen test leszünk.

Vigaszt keresve Mumusra pillantottam, de ő már nekiállt bevetni a feltúrt ágyat, a leharcolt kanapén vetett vackot, úgyhogy egyedül próbáltam gondolatban vigaszt találni. Most eszembe jutott: Nagy Láb halála lehetett bizonyos értelemben jó dolog. Megszabadította őt a káosztól, ami az élete volt. Továbbá megszabadította a többi Élőlényt őtől. Igen, egyszerre rájöttem, milyen jó, milyen igazságos lehet a halál, mint egy fertőtlenítő szer, mint egy porszívó. Bevallom, ezt gondoltam, és tulajdonképpen most is ezt gondolom.

A szomszédom volt, alig fél kilométer választotta el egymástól a házainkat, de ritkán akadt dolgom Nagy Lábbal. Hál' istennek. Inkább messziről láttam – apró, szikár, mindig kissé dülöngélő figurája időről időre elvonult a tájjal a háttérben. Menet közben mormolt valamit; a Fennsík szélakusztikája néha foszlányokat sodort ebből az alapjában véve egy-

szerű és nem túl változatos monológból. A szókincse főleg káromkodásokból állt, amelyekhez csak tulajdonneveket kapcsolt.

Minden rögöt ismert erre, mert amennyire tudom, itt született, és sosem járt messzebb Kłodzkónál. Ismerte az erdőt – miben van pénz, kinek mit lehet eladni. Gombák, erdei bogyók, lopott fa, száradó tűzifa, hurokcsapdák, az éves tereprali, vadászat. Az erdő táplálta ezt a kis törpét. Tisztelnie kellett volna, de nem tisztelte. Egyszer augusztusban, aszályos időben felgyújtotta az egész áfonyást. Telefonáltam a tűzoltóknak, de nem sokat sikerült megmenteni belőle. Sosem tudtam meg, miért csinálta. Nyaranta fűrészszel a kezében kóborolt a környéken, és nedvdús fákat vágott ki. Amikor udvariasan figyelmeztettem – alig tudtam türtőztetni a Haragomat –, mindössze annyit felelt: – Kopj le, vénasszony. Csak durvábban. Azzal keresett egy kis mellékest, hogy mindig lopott, csórt, szerzett valamit; ha a nyaralók kint hagyták az udvaron a zseblámpát vagy a metszőollót, kapott az alkalmon, és elcsórt mindent, mert aztán túlradhatott rajta a városban. Szerintem már többször is kijárt volna neki valamilyen Büntetés, sőt börtön. Nem tudom, hogy lehet, hogy mindent megúszott. Talán valamilyen angyalok vigyáztak rá; van úgy néha, hogy rossz oldalra állnak.

Azt is tudtam, hogy minden lehetséges módon orvvadászik. Saját birtokának tekintette az erdőt: minden, ami ott van, az övé. Egyfajta rabló volt.

Rengeteg Éjszaka nem aludtam miatta. A tehetetlenségtől. Többször is telefonáltam a rendőröknek – ha már felvették, udvariasan meghallgatták a bejelentésemet, de aztán nem történt semmi. Nagy Láb ismét útnak indult egy köteg hu-

rokkal a vállán, vészjóslóan rikkantgatva. Kis, gonosz istenség. Kaján és kiszámíthatatlan. Mindig kicsit részeg volt, talán ez szabadította fel benne a kaján humort. Mormogott az orra alatt, és egy husánggal csapkodta a fák törzsét, mintha el akarná kergetni őket az útjából; mintha eleve az enyhe bódulat állapotában született volna. Sokszor jártam a nyomában és szedegettem fel utána az Állatoknak állított primitív drótcsapdákat, a hurkokat, amelyek fiatal, meggörbített fák törzséhez voltak kötve oly módon, hogy az elfogott Állat felrepüljön, mint akit kilőttek, és fennakadjon a levegőben. Néha halott Állatokra bukkantam: Nyulakra, Borzokra, Őzekre.

– Át kell vinni a heverőre – mondta Mumus.

Nem tetszett az ötlet. Nem tetszett, hogy hozzá kell érnem.

– Szerintem meg kéne várni a rendőröket – mondtam. De Mumus már helyet csinált a kanapén, és feltúrta a pulóvere ujját. Világos szemével szúrósan nézett rám.

– Gondolom, te sem szeretnéd, ha így találnának rád. Ilyen állapotban. Ez embertelen.

Na igen, egy emberi test nyilván embertelen. Pláne egy halotté.

Nem sötét paradoxon, hogy Nagy Láb holttestével kell bajlódunk, hogy ránk hagyta ezt az utolsó gondot? Ránk, a szomszédaira, akiket nem tisztelt, nem szeretett, és nem tartott semmire?

Szerintem az anyagnak annihilálódnia kellene a Halál után. Ez lenne a legjobb megoldás arra, hogy mit kezdjünk a testtel. Az annihilálódott testek így egyszerűen visszatérnének a fekete lyukba, ahonnan vétettek. A Lélek fénybességgel a fénybe vándorolnának. Már ha létezik olyasmi, mint a Lélek.

Rettentő ellenállásomon erőt véve, úgy tettem, ahogy Mumus mondta. A lábánál és a karjánál fogva megragadtuk a holttestet, és átcipeltük a kanapéra. Csalódottan állapítottam meg, hogy nehéz, de korántsem tűnik tehetetlennek, inkább makacsul merevnek, kellemetlennek, mint a mángorlóból hozott, kikeményített ágynemű. Láttam a zokniját is, helyesebben, amit helyette viselt a lábán – a koszos rongyot, csíkokra tépett lepedőből készített kapcát, amely most szürke és foltos volt. Nem tudom, miért vágott ennek a kapcának a látványa úgy mellbe, gyomorba, az egész testembe, hogy már nem tudtam visszatartani a zokogást. Mumus hűvösen, futólag és látható rosszallással pillantott rám.

– Fel kell öltöztetnünk, mielőtt megérkeznek – mondta Mumus; láttam, neki is remeg a szakála az emberi nyomorúság láttán (bár valamiért nem hajlandó bevallani).

Így hát először megpróbáltuk lehúzni róla a koszos, büdös atlétatrikót, de az istennek sem akart lejönni a fején át, ezért Mumus elővett a zsebéből egy svájci bicskát, és szétvágta az anyagot Nagy Láb mellén. Most félmeztelenül feküdt előttünk a kanapén, szőrösen, mint egy troll, mellkasán és karján sebhelyek, elmosódott tetoválások, amelyekből semmi értelmet nem tudtam kivenni. Gúnyosan hunyorgott, amíg mi valamilyen tisztességes ruhát kerestünk a rozoga szekrényben, mielőtt örökre kihül a teste, és visszaváltozik azzá, ami valójában: anyagröggé. Szakadt alsója kilógott vadonatúj ezüstös tréningnadrágja alól.

Óvatosan letekertem a gusztustalan kapcát, és megláttam a lábfejét. Megdöbbsentem. Mindig úgy éreztem, hogy a lábfej a legintimebb, legszemélyesebb testrész; nem a nemi szervek, nem a szív, még csak nem is az agy, ezek az igazából jelentéktelen szervek, amelyeket túl sokra tartunk. A lábfej-

ben rejlik az Emberrel kapcsolatos egész tudás, oda áramlik a testből súlyos értelme annak, hogy kik is vagyunk valójában, és hogyan viszonyulunk a földhöz. A föld érintésében, a földnek a testtel való találkozásában rejlik az egész titok: hogy az anyag elemeiből épülünk fel, és egyszersmind idegenek is vagyunk, el is különülünk tőle. A láb a mi konnektorunk. S most ez a csupasz lábfej bizonyította a szememben, hogy a szomszédom idegen eredetű. Nem lehetett Ember. Biztos a névtelen alakok egyike volt, akik – ahogy a mi Blake-ünk mondja – az űrbe szórják az olvadt fémet, és káosszá változtatják a rendet. Valamiféle démon lehetett. A démoni lények mindig a lábukról ismersezenek meg, másmilyen nyomot hagynak a földön.

Az igen hosszú, keskeny lábfej a vékony ujjakkal és fekete, szabálytalan körmökkel olyan volt, mint egy kapaszkodóláb. A nagy lábujja kicsit elállt a többitől, mint egy hüvelykujj. Vastag, fekete szőr borította. Látott már ilyet valaki? Egy-
másra néztünk Mumussal.

A szinte üres szekrényben találtunk egy kávébarna öltönyt: kicsit pecsétes volt, de alapjában véve ritkán használt. Sosem láttam benne Nagy Lábat. Évszaktól függetlenül mindig nemzecsizmában és kifényesedett nadrágban járt, amihez kockás inget és steppelt mellényt vett.

A halott öltöztetése olyan volt, mintha cirógnánk. Nem hiszem, hogy életében része lett volna ilyen gyengédségben. Óvatosan a hóna alá nyúltunk, és felhúztuk rá a ruhát. A mellre nehezedett. Először megcsapott a természetes undor, és émelyegni kezdtem, de aztán eszembe jutott, megölelem a testet, megveregetem a vállát, és megnyugtatom: ne aggódj,

nem lesz semmi baj. Nem tettem, mert ott volt Mumus. Nehogy még valamilyen perverziónak gondolja.

Az elvetett mozdulatok gondolatokká változtak, és megsajnáltam Nagy Lábat. Talán elhagyta az édesanyja, és egész szomorú életében boldogtalan volt. A boldogtalanság hosszú évei jobban rombolják az Embert, mint egy halálos betegség. Sohasem láttam nála vendéget, nem bukkantak fel családtagok, barátok. Még a gombászok sem álltak meg a házánál, hogy beszélgessenek vele egy kicsit. Az Emberek féltek tőle, és nem kedvelték. Azt hiszem, csak a vadászokkal érintkezett, de velük is ritkán. Ötvenesnek saccoltam, sokat adtam volna, ha láthatom a nyolcadik házát, nincs-e benne az egyik fényszögükkel összefonódott Neptunusz és Plútó, meg a Mars valahol az Aszcendensén, mert olyan volt a fogazott fűrészszel eres kezében, mint egy ragadozó, aki kizárólag azért él, hogy halált vessen és szenvedést okozzon.

Mumus, hogy felhúzza rá a zakót, felültette, és ekkor észrevettük: nagy, felpuffadt nyelve valamit tart a szájában. Így hát pillanatnyi habozás után, undoromban összeszorítva a fogam és vissza-visszkapva a kezem, óvatosan megragadtam a valamit a végénél fogva, és láttam, egy csontocskát fogok az ujjaim között: hosszú és vékony, pengeéles. Az életelen szájából gurgulázás és levegő tört elő, halk sípolás, teljesen olyan, mint egy sóhaj. Mindketten hátrahőköltünk, nyilván Mumus is Iszonyt érzett, akárcsak én. Különösen, hogy a következő pillanatban sötétvörös, majdhogynem fekete vér buggyant ki Nagy Láb száján. Kifelé csorgó, baljós patakocska.

Ijedtünkben megdermedtünk.

– Aha – szólalt meg remegő hangon Mumus –, úgy látszik, megfulladt. Megfulladt egy csonttól. A torkán akadt, beszo-

rult a torkába, megfulladt – mondogatta idegesen. Aztán mintegy önmagát nyugtatva odaszólt: – Dologra. Nem kellemes dolog, de a felebarátaink iránti kötelesség nem mindig kellemes.

Láttam, kinevezte magát az éjjeli váltás vezetőjének, és engedelmeskedtem neki.

Most teljesen lekötött minket a hálátlan munka, hogy Nagy Lábat belegyömöszöljük a kávébarna öltönybe, és méltó pózba helyezzük. Rég nem érintettem idegen testet, pláne halottat. Éreztem, ahogy percről percre növekszik benne a mozdulatlanság, lassan megdermed; ezért siettünk így. S amikor Nagy Láb már az ünneplőöltönyben feküdt, végre lefoszlott róla az emberi arckifejezés, kétséget kizáróan hullává vált. Csak a jobb keze mutatóujja nem akart engedelmeskedni a szépen összefont kéz hagyományos pózának, hanem felemelkedett, mintha magára akarná vonni a figyelmünket, és egy időre megállítani ideges, sietős munkálkodásunkat. – Most pedig figyeljete! – mondta az ujj. – Figyeljete, mert íme valami, amit nem láttok, az előttetek rejtett folyamat valódi kezdőpontja, amely a legnagyobb figyelmet érdemli. Neki köszönhetően kerültünk mindannyian erre a helyre és ebbe az időbe, egy kis házba a Fennsíkon a hó meg az Éjszaka közepén. Én mint holttest és ti mint nem túl fontos, megöregedett emberi Lények. De ez csak a kezdet. Csak most kezd történni minden.

Megálltunk Mumussal a hideg, nyirkos szobában, a fagyos ürességben, amely eluralta a jellegtelen szürkületet, és arra gondoltam, az a valami, ami a testből távozik, magával szírpantja a világ egy darabkáját, és legyen bármilyen jó vagy rossz, bűnös vagy szeplőtelen, nagy semmit hagy maga után.

Kinézttem az ablakon. Szürkült, és a semmit lassan kezdték betölteni a lusta hópelyhek. Komótosan hulldogáltak, lavírozva a levegőben, és tollpéhelyként keringve a tengelyük körül.

Nagy Láb már távozott, így nehéz volt megőrizni az iránta érzett sajnálatot vagy haragot. Maradt az öltönybe burkolt holttest. Most nyugodtnak és elégedettnek látszott, mintha örülne a lélek, hogy végre kiszabadult az anyagból, az anyag pedig örülne, hogy végre megszabadult a lélektől. Ez alatt a rövid idő alatt lezajlott a metafizikai válás. Vége.

Leültünk a nyitott konyhaajtóban, Mumus az asztalon álló megkezdett vodkásüvegért nyúlt. Talált egy üres pohárkát, és töltött – előbb nekem, aztán magának. A behavazott ablakokon lassan beúszott a hajnal, tejfehéren, mint egy kórházi villanykörte, s a fényben láttam, hogy Mumus borotvátlan, és a borostája ugyanolyan szesznű, mint a hajam; hogy csíkos, agyonmosott pizsamája hanyagul kilóg a bundája alól, a bunda pedig minden lehetséges folttól pecsétetes.

Felhajtottam a jókora kupica vodkát; felmelegített.

– Szerintem a kötelességünket teljesítettük vele szemben. Ki más tette volna meg? – mondta Mumus inkább magának, mint nekem. – Szerencsétlen kis szarzsák volt, de hát mit csináljunk?

Még egy pohárka vodkát töltött magának, egy hajtásra kiitta, aztán undorral összerándult. Látszott, hogy nincs gyakorlata.

– Megyek, telefonálok – mondta, és kiment. Rosszul lett, gondoltam.

Felálltam, és nekiálltam szemrevételezni az irtózatos kuplerájt. Reméltem, hogy találok valahol egy személyit Nagy

Láb születési dátumával. Szerettem volna tudni, ellenőrizni a rá vonatkozó Számításokat.

A kopott viaszosvászonnal leterített asztalon egy tepsi feküdt egy Állat sült darabjaival, mellette fazékban, fehér zsírréteg alatt céklaleves szunnyadt. Vekniből leszelt karéj, sztaniolban vaj. A rongyos linóleummal borított padlón még egy-két Állati maradvány hevert: a tányérral együtt leestek az asztalról, akárcsak egy pohár meg egy sütemény darabjai, ráadásul az egész szét volt nyomva, bele volt taposva a koszos padlóba.

Az ablakpárkányon, egy bádogtálcán ekkor észrevettem valamit, amit csak egy idő után azonosított az agyam, annyira tiltakozott ellene: egy egyenesen levágott őzfej volt. Mellette négy kis láb feküdt. A félig nyitott szemek alighanem egész idő alatt éberén figyelték munkálkodásunkat.

Igen, ő is egyike volt a kiéhezett Kisasszonyoknak, akik télen naivan hagyják magukat elcsábítani fagyott almával, és csapdába esve kínok között pusztulnak el: megfojtja őket a drót.

Amikor lassan, másodpercről másodpercre tudatosult bennem, mi történt itt, elfogott az Iszony. Nagy Láb elkapta az őzet a dróthurokkal, megölte, a testét pedig felnégyelte, megsütötte és megette. Az egyik Élőlény megette a másikat, csendben, az Éjszakában, némán. Nem tiltakozott senki, nem hullottak villámok. A Büntetés ennek ellenére elérte a démont, bár nem kéz okozta a halálát.

A maradványokat, a csontokat gyorsan, remegő kézzel egy helyre gyűjtöttem, kupacba, hogy később eltemessem őket. Találtam egy régi nejlonszatyrot, abba raktam a csontokat, egyiket a másik után, ebbe a műanyag szemfedélbe. A fejet is óvatosan beletettem a szatyorba.

Annyira szerettem volna megtudni Nagy Láb születési idejét, hogy idegesen keresni kezdtem az igazolványát – a kredencen, pár papiros, naptároldal meg újság között, majd a fiókokban; falusi házakban ott tartják az iratokat. Meg is találtam; rongyos zöld fedele volt, már biztos lejárt. Nagy Láb huszonéves lehetett a képen: hosszú, aszimmetrikus arc és összehúzott szem. Nem volt jóképű, még akkor sem. Egy ceruzacsonkkal felírtam a születési idejét és helyét. Nagy Láb 1950. december 21-én született. Itt.

Hozzá kell tennem, volt még valami a fiókban: egy köteg fotó, vadonatúj, színes képek. Gyorsan, megszokásból végigfutottam őket; az egyikén megakadt a szemem. Közelebbről megnéztem, és már tettem volna vissza. Jó ideig nem jutott el az agyamig, mit látok. Egyszerre csend támadt, én pedig ott álltam a közepén. Nézem. Testem megfeszült, készen álltam a harcra. Szédültem, sötét zúgás, moraj erősödött a fülemben, mintha sokezres hadsereg közeledne a látóhatár mögött – emberi hangok, vas csörgése, kerekek csikorgása, mindez a távolban. A dühtől világossá és élessé válik az elme, többet látunk. Bekebelezi a többi érzelmet, és uralkodik a test fölött. Semmi kétség, minden bölcsesség kútfeje a Düh, mivel képes átlépni minden határt.

Remegő kézzel a zsebembe süllyesztettem a fotókat, majd rögtön utána hallottam, ahogy meglódul minden, begyuladnak a világ motorjai, és beindul a gépezete – megcsikordult az ajtó, leesett a padlóra egy villa. Csorogtak a könnyeim.

Mumus állt az ajtóban.

– Nem érdekelt meg a könnyeidet.

Száját összeszorította, és figyelmesen pötyögte a számokat.

– Folyton a cseh operátor jelentkezik – mondta. – Muszáj felmenni a dombra. Velem tartasz?

Halkan becsuktuk magunk mögött az ajtót, és elindultunk a hóban gázolva. A dombon Mumus forogni kezdett a tengelye körül, kinyújtott kezében a két mobillal, és kereste a térerőt. Ott feküdt előttünk az egész Kłodzkói-medence a hajnal ezüstös, hamuszürke visszfényében úszva.

– Szia, fiam – szólt bele Mumus a telefonba. – Ugye nem ébresztettelek fel?

Egy homályos hang válaszolt valamit, amit nem értettem.

– Meghalt a szomszédunk. Azt hiszem, megfulladt egy csonttól. Most. Ma éjjel.

A hang a vonal túlsó végén ismét mondott valamit.

– Nem. Mindjárt hívom őket. Nem volt térerő. Már felöltöttük Duszejko* asszonnyal, tudod, a szomszédom – gyors pillantást vetett rám –, nehogy beálljon a merevedés...

És ismét a hang, most mintha idegesebb lett volna.

– Mindenesetre most már rajta az öltöny...

A hang a vonal túlsó végén ekkor beszélni kezdett, sokat és gyorsan, ezért Mumus eltartotta a fülétől a telefont, és kelletlenül nézte.

Aztán hívtuk a Rendőrséget.

* A név töve a lengyel *dusza* (lélek) szó. (Itt és a továbbiakban: a fordító jegyzete.)